

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету здоров'я, психології,
фізичної культури та спорту

Євген ПАВЛЮК

2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія

Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність – 014 Середня освіта

Предметна спеціальність – 014.01 Середня освіта. Українська мова і література

Додаткова предметна спеціальність – 014.02 Середня освіта (Мова і література (Англійська мова))

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)

Обсяг дисципліни – 5 кредитів ЄКТС, **Шифр дисципліни** ОЗП.08

Мова навчання – українська

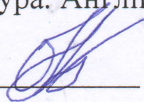
Статус дисципліни: обов'язкова (загальної підготовки)

Факультет – здоров'я, психології, фізичної культури та спорту

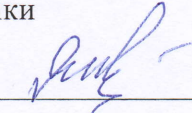
Кафедра – психології та педагогіки

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проєкт *	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття								Самостійна робота, у т.ч. ІРС	Залік
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Д	3	5	5	150	50	32		18		100				+

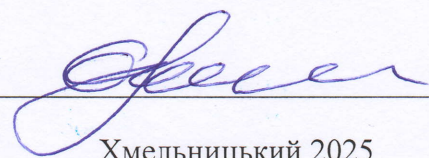
Робоча програма складена на основі Освітньо-професійної програми Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова) за спеціальністю 014 Середня освіта.

Робочу програму склала канд. психол. наук, доцент Олена КУЛЕШОВА

Схвалена на засіданні кафедри психології та педагогіки

Протокол від 28 серпня 2025 р. № 1 Зав. кафедри Таїсія КОМАР

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету здоров'я, психології, фізичної культури та спорту

Голова вченої ради ФЗПФКС Євген ПАВЛЮК

Хмельницький 2025

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

(Підписи завідувача кафедри та гаранта ОП, за якою закріплений
обов'язковий освітній компонент)

Посада	Назва кафедри	Підпис	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
Зав. кафедри	Кафедра української філології		Анатолій ЯНЧИШИН
Гарант ОП	Кафедра української філології		Оксана ЮЩИШИНА
Декан	ГПФ		Неля ПОДЛЕВСЬКА

3. Пояснювальна записка

Дисципліна «Психологія» є складовою обов'язкової частини дисциплін загальної підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта. Предметна спеціальність 014.01 Середня освіта Українська мова і література. Додаткова предметна спеціальність 014.02 Середня освіта (Мова і література (Англійська мова)).

Пререквізити – вихідна

Постреквізити – ОЗП.09 Педагогіка ОПП.05 Методика навчання української мови ОПП.10 Методика навчання української літератури ОПП.13 Методика навчання англійської мови ОПП.14 Педагогічна практика

Відповідно до освітньої програми дисципліна сприяє забезпеченню:

компетентностей: ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК4. Здатність працювати в команді. ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ФК1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків. ФК2. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів. ФК3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів. ФК11. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві. ФК12. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови та літератури на підставі передового українського й міжнародного досвіду. ФК13. Здатність доцільно застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, створювати навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення занять з української мови та літератури.

програмних результатів навчання: ПРН1. Знає основні історичні етапи розвитку предметної області. ПРН2. Знає закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків. ПРН4. Знає та розуміє особливості навчання різноманітних груп учнів, застосовує диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів. ПРН7. Уміє застосовувати міжнародні та національні стандарти практики в професійній діяльності. і ПРН8. Добирає і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків. ПРН9. Володіє формами та методами виховання учнів на уроках і позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини. ПРН10. Здатний проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, уміє виявляти булінг серед учнів та протидіяти йому, організовувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками. ПРН11. Здатний цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва. ПРН13. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови та літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні. ПРН14. Пояснює особливості розвитку української мови та літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; порівнює мовні й літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності. ПРН16. Застосовує різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури. ПРН21. Використовує гуманістичний потенціал української мови та літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України. ПРН22. Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання українській мові і літературі для виконання освітньої програми в базовій середній школі.

Мета дисципліни – надати студентам спеціальності відповідних компетенцій, які б дозволили їм розширити коло знань майбутніх фахівців про людську особистість, підвищити їхню психологічну культуру, допомогти глибше усвідомити свої якості як суб'єкта професійної діяльності.

Предмет дисципліни – психологія вивчає поняття про особистість, діяльність, пізнавальні процеси, емоційно-вольову сферу особистості, психологічні властивості особистості, особливості спілкування, закономірності та рушійні сили психічного розвитку особистості, особливості розвитку

дитини на різних вікових етапах, особливості організації навчально-виховного процесу, місце та роль учителя, стилі та методи керівництва педагогічним колективом.

Завдання дисципліни – формування у студентів уявлення про природу психіки людини, співвідношення природних і соціальних факторів у становленні психіки; визначення взаємозв'язку між фізіологічними і психічними процесами; знань сучасних психологічних концепцій особистості та діяльності; засади міжособистісних стосунків; індивідуально-типологічні властивості особистості; особливості психічного розвитку дитини на різних вікових етапах; закономірності та особливості навчально-виховного процесу

Результати навчання. Після вивчення дисципліни студент повинен знати основні історичні етапи розвитку предметної області, закономірності розвитку особистості, вікові та психологічні особливості учнів і специфіку сімейних взаємин; розуміти особливості навчання різнорідних учнівських груп, здійснювати диференціацію навчання та організовувати освітній процес з урахуванням особливих освітніх потреб; проектувати психологічно безпечне та комфортне освітнє середовище, виявляти й попереджати прояви булінгу, організовувати співпрацю учнів і конструктивну взаємодію з батьками; керуватися етичними принципами, цінувати різноманіття та мультикультурність у педагогічній діяльності; ґрунтовно володіти сучасними філологічними й дидактичними засадами навчання української мови та літератури, мовними нормами й соціокультурним контекстом їх розвитку; пояснювати особливості розвитку української мови й літератури у взаємозв'язках зі світовою культурою, порівнювати мовні та літературні явища; застосовувати різні види аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність, традиції й новаторство та культурну значущість; використовувати гуманістичний потенціал української мови й літератури для формування духовного світу учнів і реалізовувати теоретичні та методичні засади навчання української мови і літератури відповідно до вимог базової середньої освіти.

4. Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на		
	Денна форма		
	лекцій	практ.	СРС
Тема 1. Предмет, задачі та методи загальної психології.	2	2	5
Тема 2. Діяльнісний підхід у формуванні особистості	2		5
Тема 3. Форми пізнання дійсності.	2	2	5
Тема 4. Емоційно-вольова сфера особистості	2		5
Тема 5. Індивідуально-типологічні властивості особистості	2	2	5
Тема 6. Спілкування – основа міжособистісних взаємин.	2		10
Тема 7. Предмет, завдання та проблеми вікової психології.	2	2	5
Тема 8. Основні теорії дитячого розвитку.	2		5
Тема 9. Рушійні сили психічного розвитку дитини.	2	2	5
Тема 10. Особливості та передумови психічного розвитку дитини	2		5
Тема 11. Психічний розвиток дитини у дошкільному і молодшому шкільному віці.	2	2	5
Тема 12. Особливості розвитку дитини у підлітковому та ранньому юнацькому віці.	2		10
Тема 13. Педагогічна психологія: основні характеристики	2	2	5
Тема 14.. Особистість педагога.	2		5
Тема 15. Психологічні аспекти навчально-виховного процесу.	2	4	5
Тема 16. Керівництво педагогічним колективом.	2		15
Разом за семестр	32	18	100

5. Програма навчальної дисципліни

5.1 Зміст лекційного курсу

5.1.1. Перелік лекцій для студентів денної форми здобуття освіти

№ лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
<i>П'ятий семестр</i>		
1	Предмет, задачі та методи загальної психології Визначення психології як науки. Предмет і задачі загальної психології. Основні психологічні категорії: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості, психічні новоутворення, соціально-психологічні явища і процеси. Проблема методу дослідження в психології. Літ.: [2] с. 59–76; [3] с. 4-31	2
2	Діяльнісний підхід у формуванні особистості Поняття особистості в психології. Психологічна структура особистості. Формування та розвиток особистості. Основні теорії розвитку. Спрямованість особистості. Поняття про діяльність. Структура діяльності. Спілкування. Гра. Навчання. Праця. Навички, уміння та звички. Літ.: [2] с. 85–101; [3] с. 45-58, с. 69-90	2
3	Форми пізнання дійсності Поняття про відчуття. Види відчуттів та їх класифікація. Основні властивості відчуттів. Загальні закономірності відчуттів. Сприймання. Види сприймання та їх класифікація. Властивості сприймання. Порухення сприймання. Загальна характеристика уваги. Властивості уваги. Види уваги та їх класифікація. Функції уваги. Поняття про розсіяність, її причини і види. Пам'ять. Види пам'яті та їх класифікація. Загальна характеристика процесів пам'яті. Індивідуальні відмінності пам'яті. Особливості мислення. Етапи розумової дії. Види мислення та їх класифікація. Рівні мислення. Логічні операції та форми мислення. Індивідуальні характеристики мислення. Уява, її особливості. Функції уяви. Види уяви та їх класифікація. Способи створення нових образів. Мовлення. Мова і мовлення. Функції мовлення. Властивості мовлення. Види мовлення та їх класифікація. Розвиток мовлення. Індивідуальні особливості мовлення Літ.: [2] с. 102–137; [3] с. 115 -196	2
4	Емоційно-вольова сфера особистості Визначення емоцій і почуттів. Функції емоцій і почуттів. Способи вираження емоцій і почуттів. Класифікація емоцій і почуттів. Вищі почуття. Поняття про волю. Основні ознаки вольової дії. Структура вольового акту. Вольові якості особистості. Розвиток волі. Літ.: [2] с. 138–145; [3] с. 197-218	2
5	Індивідуально-типологічні властивості особистості Поняття про темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту. Властивості темпераменту. Поняття про характер. Структура характеру. Риси характеру та їх класифікація. Поняття про акцентуації характеру. Типології характеру. Поняття про здібності. Види здібностей та їх класифікація. Обдарованість, талант, геніальність. Умови розвитку здібностей. Літ.: [2] с. 146–158; [3] с. 219-249	2
6	Спілкування – основа міжособистісних взаємин. Поняття про спілкування. Основні аспекти спілкування. Види і форми	2

	спілкування. Функції спілкування. Типи (стилі) спілкування. Внутрішня структура спілкування. <i>Літ.</i> : [2] с. 159–166; [3] с. 102-114.	
7	Предмет, завдання та проблеми вікової психології. Поняття про вікову психологію, її предмет та завдання. Психологічний вік як одиниця аналізу вікової психології. Проблеми вікової психології на сучасному етапі її розвитку. Місце вікової психології серед інших галузей психологічних знань. Класифікація методів вікової психології, особливості їх застосування. <i>Літ.</i> : [1] с. 18-21, с. 25-34; [4] с. 59–100.	2
8	Основні теорії дитячого розвитку Історичні джерела теорії дитячого розвитку. Джон Локк і його теорія психічного розвитку. Погляди Ж.Ж. Руссо на розвиток психіки в онтогенезі. Біологічні та соціальні концепції розвитку. Теорія дитячого розвитку З. Фрейда. Теорія розвитку Е. Еріксона. Етапи розвитку особистості за Е. Еріксоном. Інтелектуальний розвиток дитини за Ж. Піаже. Стадії та періоди інтелектуального розвитку. <i>Літ.</i> : [1] с. 21-25, с. 41-43; [4] с. 101–116	2
9	Рушійні сили психічного розвитку дитини Культурно-історична концепція психічного розвитку Л.С. Виготського. Основні протиріччя розвитку. Вікова періодизація Л.С. Виготського. Поняття «зона найближчого розвитку». О.М. Леонтьєв та його теорія діяльності. Поняття «провідна діяльність», її ознаки. Теорія спілкування М.І. Лісіної. Роль спілкування в психічному розвитку дитини. Д.Б. Ельконін та його періодизація психічного розвитку дитини. <i>Літ.</i> : [1] с. 34-41, с. 43-47; [4] с. 101–116	2
10	Особливості та передумови психічного розвитку дитини Передумови формування особистості та поведінки дитини. Розвиток психічних процесів, станів, властивостей дитини як чинників формування особистості дитини дошкільного і шкільного віку. <i>Літ.</i> : [1] с. 50-55; [4] с. 130–136	2
11	Психічний розвиток дитини у дошкільному і молодшому шкільному віці Загальна характеристика дошкільного віку Ігрова діяльність, її структура і розвиток. Новоутворення дитини дошкільного віку в пізнавальній та особистісній сфері. Криза 7 років. Особливості розвитку дитини в молодшому шкільному віці. Навчальна діяльність, її структура, етапи розвитку. Новоутворення психічного розвитку молодшого школяра. <i>Літ.</i> : [1] с. 56-78; [4] с. 136–161	2
12	Особливості розвитку дитини у підлітковому та ранньому юнацькому віці Пубертатна криза, її особливості. Загальна характеристика підліткового віку. Криза 15 років, її особливості. Психологічні особливості розвитку дитини в ранньому юнацькому віці. Криза юнацького віку, її особливості. <i>Літ.</i> : [1] с. 79-98; [4] с. 162–186	2
13	Педагогічна психологія: основні характеристики Етапи становлення педагогічної психології. Предмет та завдання педагогічної психології. Міжпредметні зв'язки педагогічної психології. Основні проблеми педагогічної психології. Методи педагогічної психології.	2

	Особливості організації психолого-педагогічного експерименту. <i>Літ.</i> : [1] с. 99-107; [4] с. 198–220	
14	Особистість педагога Місце вчителя в навчально-виховному процесі. Психологічні вимоги до особистості педагога: головні та другорядні, постійні та змінні. Загальні та спеціальні здібності педагога. Індивідуальний стиль діяльності педагога. <i>Літ.</i> : [1] с. 112-123; [4] с. 256–263	2
15	Психологічні аспекти навчально-виховного процесу Поняття «педагогічне спілкування». Зміст педагогічного спілкування. Його особливості. Професійне педагогічне спілкування. Суб'єкт-суб'єктні взаємини у спілкуванні. Стилі спілкування. Моделі непродуктивного педагогічного спілкування. Колектив і розвиток особистості. Вплив колективу на особистість. Роль сім'ї у вихованні дітей. Види внутрішньосімейних стосунків. Внутрішньосімейні соціально-психологічні фактори та їх виховне значення. <i>Літ.</i> : [1] с. 99-111; [4] с. 223–238	2
16	Керівництво педагогічним колективом Стиль і методи керівництва колективом. Організація роботи колективу. Сприятливий соціально-психологічний клімат в колективі, його ознаки та шляхи створення. Попередження та усунення конфліктів у праці педагогічного колективу. Види конфліктів та їх причини. Шляхи підвищення ефективності діяльності педагогічного колективу. <i>Літ.</i> : [1] с. 112-123; [4] с. 256–263.	2
Разом:		32

5.2. Зміст лабораторних/практичних/семінарських занять

5.2.1. Перелік практичних занять для студентів *денної* форми здобуття освіти

№ п/п	Тема практичного (тема/зміст лабораторного /семінарського) заняття*	Кількість годин
1	Особливості загальної психології як наукової галузі. Психологічна характеристика особистості та діяльності. <i>Література</i> : [2] с. 59–76, с. 85–101; [3] с. 4-31, с. 45-58, с. 69-90	2
2	Психічні пізнавальні процеси. Почуття та воля. <i>Література</i> : [2] с. 102–117. с. 118–137; [3] с. 115-154, с. 155-196	2
3	Темперамент, характер, здібності. Особливості спілкування як особливого виду діяльності. <i>Література</i> : [2] с. 138–145, с. 146–158; [3] с. 197-218, с. 219-249	2
4	Сучасні теорії дитячого розвитку. <i>Література</i> : [1] с. 21-25, с. 41-43 с. 34-41, с. 43-47; [4] с. 101–116	2
5	Вітчизняні концепції психічного розвитку. <i>Література</i> : [1] с. 50-55, с. 56-78; [4] с. 130–136, с. 136–161	2
6	Особливості психічного розвитку дитини. <i>Літ.</i> : [1] с. 79-98; [4] с. 162–186	2
7	Роль педагога в навчально-виховному процесі. <i>Література</i> : [1] с. 99-111, с. 112-123; [4] с. 223–238, с. 256–263	2

8	Психологічна характеристика педагогічного колективу. Література: [1] с. 112-123; [4] с. 256–263.	2
9	Захист ІДЗ (презентацій) в мінігрупах	2
	Разом:	18

5.3. Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи здобувача вищої освіти

Самостійна робота студентів полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до практичних занять, тестового контролю. Студенти **денної** форми здійснюють і захищають презентацію проблемної теми психології. До послуг студентів сторінка навчальної дисципліни у Модульному середовищі для навчання, де розміщені Робоча програма дисципліни, необхідні матеріали з її навчально-методичного забезпечення та контролю результатів навчання.

Зміст самостійної роботи студентів денної форми здобуття освіти

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
<i>П'ятий семестр</i>		
1	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій з Т1. 2. Підготовка до практичного заняття 1.	5
2	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій з Т2. 2. Підготовка до практичного заняття 1.	5
3	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т3. 2. Підготовка до практичного заняття 2.	5
4	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т4. 2. Підготовка до практичного заняття 2	5
5	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т5. 2. Підготовка до практичного заняття 3. 3. Вибір теми ІДЗ (презентації).	5
6	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т6. 2. Підготовка до практичного заняття 3. 3. Підготовка до тестового контролю матеріалу за темами 1-6 4. Виконання ІДЗ (презентації).	10
7	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т7. 2. Підготовка до практичного заняття 4. 3. Виконання ІДЗ (презентації).	5
8	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т8. 2. Підготовка до практичного заняття 4. 3. Виконання ІДЗ (презентації).	5
9	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т9. 2. Підготовка до практичного заняття 5.	5
10	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т10. 2. Підготовка до практичного 5. 3. Виконання ІДЗ (презентації).	5
11	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т11. 2. Підготовка до практичного 6. 3. Виконання ІДЗ (презентації).	5
12	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т12. 2. Підготовка до практичного заняття 6. 3. Підготовка до тестового контролю матеріалу за темами 7-12. 4. Виконання ІДЗ (презентації).	10
13	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т13. 2. Підготовка до практичного заняття 7. 3. Виконання ІДЗ (презентації).	5
14	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т14.	5

	2. Підготовка до практичного заняття 7. 3. Підготовка до захисту ІДЗ (презентації).	
15	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т15. 2. Підготовка до практичного заняття 8. 3. Підготовка до захисту ІДЗ (презентації).	5
16	1. Опрацювання літератури, конспекту лекцій Т16. 2. Підготовка до практичного заняття 8. 3. Підготовка до тестового контролю матеріалу за темами 13-16. 4. Підготовка до захисту ІДЗ (презентації).	15
17	1. Підготовка до захисту ІДЗ (презентації)	5
Разом		100

5.3.1 Орієнтовна тематика індивідуального домашнього завдання (презентації) для самостійної роботи студентів*

1. Взаємозв'язок науки і практики у становленні сучасної психології.
2. Проблема наукового пізнання психіки людини в загальній психології.
3. Еволюційні основи виникнення психіки у філогенезі.
4. Біологічні та соціальні чинники розвитку психіки в онтогенезі.
5. Співвідношення свідомого і несвідомого у структурі психічного життя людини.
6. Роль уваги в організації психічної діяльності особистості.
7. Проблема достовірності сприймання дійсності у психології пізнання.
8. Уява як механізм творчого перетворення досвіду.
9. Психологічні закономірності пам'яті та причини її порушень.
10. Мислення як процес відображення і перетворення дійсності.
11. Взаємозв'язок мовлення і мислення в контексті розвитку особистості.
12. Емоції як механізм адаптації та саморегуляції поведінки.
13. Почуття як вищі емоційні утворення в структурі особистості.
14. Мотивація як рушійна сила діяльності людини.
15. Воля як психологічний механізм подолання труднощів і саморегуляції.
16. Психічні стани як показник емоційного благополуччя особистості.
17. Темперамент як природна основа індивідуально-психологічних відмінностей.
18. Характер як система ставлень особистості до світу і себе.
19. Здібності як умова досягнення успіху в діяльності.
20. Діяльність як форма активного відображення і перетворення дійсності.
21. Психологічні особливості навчальної діяльності студента.
22. Професійна діяльність як чинник формування особистісної зрілості.
23. Спілкування як базовий механізм становлення міжособистісних взаємин.
24. Вербальні та невербальні засоби комунікації в структурі спілкування.
25. Соціалізація як процес становлення особистості у взаємодії із соціумом.
26. Вплив групових процесів на поведінку та свідомість особистості.
27. Емоційний інтелект як фактор ефективності міжособистісної взаємодії.
28. Самопізнання і самооцінка як детермінанти розвитку особистості.
29. Психологічні аспекти подолання стресу в умовах сучасного життя.
30. Значення загальної психології для формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

Примітка: *студент може запропонувати власну тему, яка узгоджується із викладачем;

На самостійне опрацювання студентів виносяться визначені у методичних рекомендаціях до практичних занять та самостійної роботи питання з кожної теми. Керівництво самостійною роботою та контроль за виконанням індивідуального завдання здійснюється викладачем згідно з розкладом консультацій у позаурочний час.

6. Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні інтерактивних, ігрових та мультимедійних технологій навчання у традиційних та інноваційних формах*, зокрема: проблемні лекції, лекції-візуалізації, лекції із застосуванням техніки зворотного зв'язку (інтерактивні); практичні заняття з використанням дискусій, мозкового штурму; методу аналізу та діагностики психологічних ситуацій (case-study); ділових (рольових) ігор тощо; самостійна робота (опрацювання теоретичного матеріалу, індивідуальне домашнє завдання (презентація)). Використання інформаційно-комунікаційних та технологій дистанційного навчання (сервіс для проведення онлайн конференцій Zoom, Модульне середовище для навчання тощо).

Примітка: *у процесі вивчення освітнього компонента передбачається можливість проведення гостьових і/або виїзних занять, спрямованих на розширення теоретичних знань і формування практичних навичок у реальних умовах професійної діяльності.

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою та графіком освітнього процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування кожного студента для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу тем та оцінювання результатів роботи на практичних заняттях (розв'язування задач, участь у обговоренні ситуацій);
- тестовий контроль для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу тем;
- перевірка виконаного індивідуального домашнього завдання (презентації), що сприяє набуттю теоретичних знань і практичних навичок.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і **підсумкового** контролю, який проводиться з усього матеріалу дисципліни за білетами, попередньо розробленими і затвердженими на засіданні кафедри. Здобувач вищої освіти, який набрав з будь-якого виду навчальної роботи, суму балів нижчу за 60 відсотків від максимального балу, не допускається до семестрового контролю, поки не виконає обсяг роботи, передбачений Робочою програмою. Здобувач вищої освіти, який набрав позитивний середньозважений бал (60 відсотків і більше від максимального балу) з усіх видів поточного контролю і не склав іспит, вважається таким, який має академічну заборгованість. Ліквідація академічної заборгованості із семестрового контролю здійснюється у період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

8. Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію та навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, проходження інструктажу з техніки безпеки; відвідування занять з дисципліни є обов'язковим. За об'єктивних причин (підтверджених документально) теоретичне навчання за погодженням із лектором може відбуватись в індивідуальному режимі. Успішне опанування дисципліни і формування фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки до практичних занять (вивчення теоретичного матеріалу з теми, активно працювати на занятті, розв'язувати задачі, брати участь у дискусіях щодо прийнятих рішень при виконанні здобувачами задач).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт у встановлені терміни, передбачені Робочою програмою навчальної дисципліни. Пропущене практичне заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється за результатами опитування під час практичних занять, тестування й виконання індивідуального домашнього завдання. Виконання індивідуального завдання завершується його здачею на перевірку у терміни, встановлені графіком самостійної роботи та захистом на останньому занятті.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонені списування, підказки, плагіат, використання штучного

інтелекту (без вірного цитування)). У разі порушення політики академічної доброчесності в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені Робочою програмою. Будь-які форми порушення академічної доброчесності під час вивчення навчальної дисципліни не допускаються та не толеруються.

У межах вивчення навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти передбачено визнання і зарахування результатів навчання, набутих шляхом неформальної освіти, що розміщені на доступних платформах (<https://courses.prometheus.org.ua>, <https://www.coursera.org>), які сприяють формуванню компетентностей і поглибленню результатів навчання, визначених Робочою програмою дисципліни, або забезпечують вивчення відповідної теми та/або виду робіт з програми навчальної дисципліни (детальніше у Положенні про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ).

9. Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності не допускаються та не толеруються.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи (структурну одиницю) після її оцінювання викладач виставляє в електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. За умови виконання усіх видів навчальної роботи за результатами поточного контролю протягом вивчення навчальної дисципліни, встановлених її Робочою програмою, здобувач денної форми здобуття освіти з навчальної дисципліни, підсумковим контролем для якої є іспит, може набрати до 60 балів. Позитивну підсумкову оцінку здобувач може отримати, якщо за результатами поточного та підсумкового контролів набере від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС (див. таблицю Співвідношення...), яка заноситься в екзаменаційну відомість, а також до Індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми здобуття освіти:

Аудиторна робота				Контрольні заходи			Самостійна робота	Семестровий контроль	Разом
П'ятий семестр									
Практичне заняття (УО) (мінімум – 4 контрольні точки)				Тестовий контроль (ТК)			ІДЗ**	Іспит	
T*1-4	T5-8	T9-12	T13-16	T1-6	T7-12	T13-16	Презентація		
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)									
3-5	3-5	3-5	3-5	6-10	6-10	6-10			60-100***
12-20				18-30			6-10	24-40	

Примітка: *Т – тема навчальної дисципліни; **ІДЗ – індивідуальне домашнє завдання;

***За набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижче встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС».

Критерії оцінювання за видами робіт **Оцінювання на практичних заняттях**

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів на знання теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння студентом спеціальною термінологією й уміння професійно обґрунтувати прийняті рішення при розв'язуванні задач; результати самостійних робіт.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на практичних заняттях викладач користується наведеними нижче критеріями:

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

<i>Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей</i>	<i>Узагальнений критерій</i>
Відмінно (високий)	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре (середній)	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно (достатній)	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (недостатній)	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекидає їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Оцінювання результатів тестового контролю

Кожен з трьох тестів, передбачених робочою програмою, складається із 20 тестових завдань. Максимальна сума балів, яку може набрати студент за результатами кожного тестування, складає 10.

Відповідно до таблиці структурування видів робіт за тематичний контроль здобувач залежно від кількості правильних відповідей може отримати від 6 до 10 балів:

Таблиця – Розподіл балів в залежності від наданих правильних відповідей на тестові завдання

Кількість правильних відповідей	0-11	12-13	14	15-16	17	18-20
Відсоток правильних відповідей	0-59	60-65	66-72	73-82	83-89	90-100
Кількість отриманих балів	0	6	7	8	9	10

На тестування відводиться 15 хвилин. Студент проходить тестування і в онлайн режимі у Модульному середовищі для навчання на сторінці навчальної дисципліни. Тестування здобувачів вищої освіти у Модульному середовищі для навчання автоматично оцінюються за критеріями, наведеними у таблиці вище.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

У випадку, коли студент не виконав індивідуальний план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час відпрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка «задовільно».

Таблиця – Критерії оцінювання результатів ІДЗ (презентації)

<i>Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей</i>	<i>Узагальнений критерій оцінювання</i>
Максимальний (високий) бал (відмінно) 10	В основі презентації ключові положення, які повністю розкривають тему; містять наукову, змістовну інформацію; мають чітку, логічно вибудовану структуру; правильно оформленні посилання на інформаційні джерела; виглядає привабливо; тексти легко сприймаються; гармонійне поєднання дизайнерських знахідок з ідеєю проєкту; робота є прикладом високого рівня володіння комп'ютерними технологіями.
Потенційні позитивні бали* (середній бал) (добре) 7-9	Презентація має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження; загалом відповідає тематиці проєкту та є досить інформативним; є певна структура в розміщенні інформації; графіки, таблиці представлені в роботі, але не додають інформації, не доповнюють змісту; неповністю представлені інформаційні джерела або не всі правильно оформлені; естетичний вигляд дещо псує недостатньо чітка структура розміщення інформації, не зовсім доречна графіка оформлення; дизайн не суперечить загальному змісту проєкту.
Мінімальний (достатній) бал (задовільно) 6	Презентація має в основі декілька ключових положень, однак вони перевантажені інформацією або позбавлені інформації; подання інформації не структуроване; графіки та таблиці відсутні або не мають інформативного навантаження; немає посилань на використані джерела або вони не правильно оформлені; дизайн не зовсім відповідає тематиці проєкту, а інколи навіть іде всупереч загальному змісту.

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю (іспит)

Освітня програма передбачає підсумковий семестровий контроль з дисципліни у формі іспиту, завданням якого є системне й об'єктивне оцінювання як теоретичної, так і практичної підготовки здобувача з навчальної дисципліни. Складання іспиту відбувається за попередньо розробленими і затвердженими на засіданні кафедри білетами. Відповідно до цього в екзаменаційному білеті пропонується поєднання питань як теоретичного (в т.ч. у тестовій формі), так і практичного характеру.

Таблиця – Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю здобувачів денної форми навчання (40 балів для підсумкового контролю)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал (задовільно)	Потенційні позитивні бали* (середній бал) (добре)	Максимальний (високий) бал (відмінно)
Теоретичне питання № 1	6	8	10
Теоретичне питання № 2	6	8	10
Практичне завдання	12	16	20
Разом:	24		40

Примітка. *Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (24 бали) та максимального (40 балів), знаходиться в межах 25-39 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.

Для кожного окремого виду завдань підсумкового семестрового контролю застосовуються критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти, наведені вище.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС визначається в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання з усіх видів робіт до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС у наведеній нижче таблиці.

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна шкала (Опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

Семестровий іспит виставляється, якщо загальна сума балів, яку набрав студент з дисципліни за результатами поточного та підсумкового контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «відмінно/добре/задовільно», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення.

10. Питання для самоконтролю результатів навчання

1.Визначення психології як науки. Основні галузі психології. Місце загальної психології в системі наук.

2.Методи вивчення психіки.

3.Поняття про особистість. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність».

4.Психологічна структура особистості. Формування і розвиток особистості. Спрямованість особистості.

- 5.Діяльність. Її характеристики (потреби, мотиви, цілі, предмет, засоби, структура).
 - 6.Діяльність і активність. Діяльність і поведінка. Види діяльності.
 - 7.Уміння, навички та звички.
 - 8.Поняття про спілкування. Види та функції. Типи спілкування: імператив, маніпуляція, діалог.
 - 9.Внутрішня структура спілкування: комунікація, інтеракція, перцепція.
 - 10.Поняття про відчуття. Фізіологічні основи відчуттів. Види відчуттів і їх класифікація.
- Загальні якості та закономірності відчуттів.
- 11.Сприймання як психічний пізнавальний процес. Основні властивості сприймання. Фізіологічні основи сприймання.. Порушення сприймання: гіперстезія, гіпостезія, галюцинації та ілюзії.
 - 12.Основні відмінності відчуттів і сприймання. Види сприймання. Сприймання простору, руху і часу.
 - 13.Поняття про увагу. Фізіологічні основи уваги. Основні властивості уваги. Функції уваги. Види уваги. Поняття про розсіяність, її причини і види.
 - 14.Пам'ять як психічний пізнавальний процес. Основні теорії пам'яті. Фізіологічні основи пам'яті. Види пам'яті та їх класифікація. Процеси пам'яті. Індивідуальні відмінності пам'яті.
 - 15.Мислення як процес пізнавальної діяльності, його особливості. Основні етапи мисленнєвого процесу. Відмінність мислення від інших пізнавальних процесів.
 - 16.Види і рівні мислення. Логічні операції та форми мислення. Індивідуально-психологічні характеристики мислення.
 - 17.Уява як особлива форма людської психіки, її значення та специфіка. Фізіологічні основи уяви. Види уяви. Функції уяви.
 - 18.Способи створення нових образів. Уява і органічні процеси.
 - 19.Мовлення як психічний пізнавальний процес. Мовлення і мова. Функції мовлення. Види мовлення. Розвиток мовлення. Індивідуальні особливості мовлення.
 - 20.Поняття про темперамент. Історія уявлень про темперамент. Вчення І. Павлова про типи нервової системи. Властивості темпераменту.
 - 21.Темперамент і особистість. Темперамент і стиль діяльності. Психологічна характеристика типів темпераменту.
 - 22.Поняття про характер. Риси характеру, їх класифікація. Формування характеру. Типології характерів.
 - 23.Здібності, їх значення. Види здібностей. Здібності і задатки.
 - 24.Здібності, обдарованість, талант, геніальність. Розвиток здібностей.
 - 25.Поняття про емоції і почуття. Їх особливості та характеристика. Функції емоцій і почуттів, способи їх вираження.
 - 26.Класифікація емоцій і почуттів. Вищі почуття. Будова емоційності особистості.
 - 27.Воля як форма відображення дійсності. Фізіологічні механізми волі. Характеристика вольового акту. Основні властивості волі. Розвиток волі. Етапи вольових дій.
 - 28.Предмет і завдання вікової психології. Міжпредметні зв'язки вікової психології.
 - 29.Методи та стратегії дослідження психічного розвитку дитини.
 - 30.Категорії віку і розвитку у віковій психології.
 - 31.Біологічні і соціальні концепції розвитку.
 - 32.Психоаналітична теорія дитячого розвитку З. Фрейда.
 - 33.Теорія розвитку особистості Е. Еріксона.
 - 34.Генетична теорія розвитку Ж. Піаже.
 - 35.Культурно-історична концепція Л. С. Виготського. Співвідношення категорій навчання і розвитку.
 - 36.Кризові і стабільні періоди розвитку, їх характеристика.
 - 37.Поняття провідної діяльності, механізми її зміни.
 - 38.Роль спілкування у психічному розвитку дитини. Форми спілкування за М. І. Лісіною.
 - 39.Періодизація дитячого розвитку за Д.Б. Ельконіним.
 - 40.Загальна характеристика дошкільного віку.

- 41.Сутність і структура сюжетно-рольової гри. Динаміка розвитку гри. Основні види діяльності дошкільника.
- 42.Новоутворення психічного розвитку дошкільника. Криза 7 років та проблема готовності дитини до школи.
- 43.Особливості соціальної ситуації розвитку молодшого школяра.
- 44.Структура навчальної діяльності. Розвиток психічних функцій у молодшого школяра та особливості розвитку особистості у молодшому шкільному віці.
- 45.Характеристика пубертатної кризи. Особливості соціальної ситуації розвитку в підлітковому віці.
- 46.Проблема провідної діяльності в підлітковому віці. Новоутворення в особистісній сфері підлітків.
- 47.Загальна характеристика юнацького віку. Новоутворення в ранньому юнацькому віці.
- 48.Предмет і задачі психології виховання і навчання.
- 49.Проблеми педагогічної психології.
- 50.Методи педагогічної психології.
- 51.Спілкування і навчально-виховний процес.
- 52.Колектив і розвиток особистості.
- 53.Сім'я і виховання.
- 54.Особистість вчителя в педагогічному спілкуванні.
- 55.Психологічні вимоги до особистості педагога.
- 56.Загальні та спеціальні здібності педагога.
- 57.Індивідуальний стиль діяльності педагога.
- 58.Стиль і методи керівництва педагогічним колективом.
- 59.Організація роботи колективу.
- 60.Попередження та усунення конфліктів в роботі педагогічного колективу.
- 61.Шляхи підвищення ефективності діяльності педагогічного колективу.

11. Навчально-методичне забезпечення

Освітній процес з дисципліни «Психологія» забезпечений необхідними навчально-методичними матеріалами, що розміщені в Модульному середовищі для навчання MOODLE:

1. Курс «Психологія». <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=852>
2. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти денної форми навчання з дисципліни «Психологія». URL: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=852>
3. Методичні вказівки до контрольної роботи для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання з дисципліни «Психологія». URL: <https://msn.khmnu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=298703>

12. Рекомендована література

Основна

- 1.Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 350 с.
2. Максименко С.Д.. Загальна психологія. Видання 3-є, перероблена та доповнене навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 272 с.
- 3.Савчин М. В. Загальна психологія. Київ : Академія, 2024. 352 с. 5-те видання. academia-pc.com.ua+2catalog.lounb.org.ua+2
- 4.Соловйова Н. В. Основи педагогічної психології: навч. посіб. Харків, 2022. 310 с.

Додаткова:

- 5.Винославська О. В. Психологія: навч. посіб. Київ : Фірма «ІНКІС», 2005. 351 с.
- 6.Власова О. І. Педагогічна психологія : навч. посібник. Київ : Либідь, 2005. 400 с.
- 7.Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. 2-е видан., перероблене і доповнене. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 208 с.

8.Кулешова О., Комар Т., Полуденко О. Психологічна стійкість як чинник професійного становлення фахівця системи «людина-людина». *Психологічні травелоги*. 2024. № 4. С. 302-313 <https://pt.khmnmu.edu.ua/index.php/pt/article/view/254/241>

9.Кулешова О., Кривий В., Шеремет, Р. Результати дослідження особливостей розвитку емоційного інтелекту у майбутніх фахівців соціономічного профілю . *Psychology Travelogs*, 2024. № 2. С. 197–206. <https://doi.org/10.31891/PT-2024-2-19>

10.Кулешова О.В., Міхеєва Л.В. Психологічні особливості професійної самореалізації педагогів. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. Випуск 4, 2023. С.82-87 <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/467>

11.Кулешова Олена, Міхеєва Людмила Теоретичні аспекти дослідження проблеми самореалізації особистості. *Psychology Travelogs*, 2024. № 3. С. 261–269. <https://pt.khmnmu.edu.ua/index.php/pt/article/view/224>

12.Кулешова Олена, Росолович Олексій Особливості прояву емпатії в учителів в умовах війни *Наукові записки. Серія: Психологія*. Кропивницький: Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 1. С.82-87 <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2024-1-11>

13.Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 128 с.

14.Лозниця В. С. Основи психології та педагогіки: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2001. 288 с.

15.М'ясоїд П. А. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : Вища шк., 2000. 308с.

16. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. Київ: Ліра -К, 2020. 564 с.

17.Палеха Ю. І. Основи психології та педагогіки: Навч.-метод. посібник 2-ге вид., доп. Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2001. 164 с.

18. Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2019. 352 с.

19.Полозенко О. В. Основи загальної психології : навч. посіб. У 2-х т., т. 1. Київ : НУБіП, 2009. 322 с.

20.Полозенко О. В. Основи загальної психології : навч. посіб. У 2-х т., т. 2. Київ : НУБіП, 2009. 257 с. 16.

21.Савчин М. В. Вікова психологія : навч. посіб. Дрогобич : Відродження, 2005. 360 с.

22.Савчин М. В. Загальна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.. Київ : Академвидав, 2011. 464 с.

23.Сергеєнкова О. П. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2012. 346 с.

24.Сергеєнкова О. П. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 296 с.

25.Трофімов Ю. Л. Психологія : підручник. Київ : Либідь, 2008. 560 с.

26.Ушакова І. М. Теоретико-методологічні проблеми психології : курс лекцій. Харків : НУЦЗУ, 2016. 191 с. 22.

27.Цимбалюк І. М. Загальна психологія : модульно-рейтинговий курс для студ. вищ. навч. закл. Київ : Професіонал, 2004. 304 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека університету. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://library.khmnmu.edu.ua/>.

2. Інституційний репозитарій ХНУ. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://elar.khmnmu.edu.ua/jspui/?locale=uk>.

3. Модульне середовище для навчання. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnmu.edu.ua/>.

14. Матеріально-технічне та програмне забезпечення дисципліни (за потреби)

Інформаційна та комп'ютерна підтримка: ПК, планшет, смартфон або інший мобільний пристрій, проектор. Програмне забезпечення: програми Microsoft Office або аналогічні, доступ до мережі Інтернет, робота з презентаціями.

Вивчення навчальної дисципліни не потребує використання спеціального програмного прикладного забезпечення, крім загальновживаних програм і операційних систем.